

staatsbosbeheer

2011

Jaar in beeld Vlieland

Missie Staatsbosbeheer
Staatsbosbeheer waarborgt
de kwaliteit van een groene
leefomgeving voor mens, plant en dier.

Jaar in beeld Vlieland

Jaaroverzicht 2011

Voor u ligt het Jaarbeeld van Vlieland, een terugblik op 2011 en een vooruitblik op de toekomst, een tijd waarin veel verandert. Deze brochure geeft een beeld van wat Staatsbosbeheer hier op Vlieland doet: Werk dat grotendeels uitgevoerd wordt aan de hand van beheerplannen. Staatsbosbeheer publiceert daarnaast landelijk een jaarverslag dat zelden iets vermeldt over wat u en ons hier op Vlieland bezighoudt. Daarom bieden wij u dit Jaarbeeld van Vlieland aan.

Voor de toekomst is het Beheerplan Natura 2000 richtinggevend voor het beheer van de natuurgebieden op de Wadden. Onder leiding van de Dienst Landelijk Gebied en straks de provincie wordt hier hard aan gewerkt. Dat plan gaat

alleen over natuur, de toekomst zal leren hoe we verder (om)gaan met onze andere taken zoals recreatie, landschap en cultuurhistorie.

Veel leesplezier!

Wist u dat:

- Staatsbosbeheer landelijk ca. 250.000 ha natuur beheert?
- Dat dit iedere Nederlander € 5,42 per jaar kost, ofwel 1 ½ cent per dag?
- Staatsbosbeheer op de Friese Waddeneilanden ca. 12.000 ha onder beheer heeft?

Op Vlieland beheren we onder andere:

7,4 km fietspad

13 km gemarkeerde wandelroutes

8 uitzichtpunten /duintrappen

12,7 km ruiter/menpaden

650 m 'klinker' wandelpad

550 m klinkerweg

360 m schelpenpad

405 m trap

86 banken

12 picknicksets

19 infopanelen

12 handwijzers

12 fietsenrekken

Veranderingen op komst; ook op de eilanden

De komende jaren treden er aanzienlijke veranderingen op die ons werk op de Waddeneilanden direct raken. Het gaat om decentralisatie van verantwoordelijkheden, financiën en nieuwe natuurwetgeving.

Decentralisatie en bezuinigingen
Momenteel worden veel taken op gebied van natuur en landschap overgedragen van het Rijk naar de provincies. Het gaat hierbij o.a. om het vaststellen van de beheerplannen voor de Natura 2000 gebieden (vrijwel alle natuurgebieden op de eilanden). Ook moet de provincie ervoor zorgen dat voor deze gebieden de nodige maatregelen voor de instandhouding worden getroffen. Voor Staatsbosbeheer is daarnaast een andere budgetteringssystematiek op komst waarbij de huidige contractrelatie met het Ministerie van EL&I vervangen wordt door een subsidiefinanciering via de provincie.

De regering bezuinigt ingrijpend op de rijksbudgetten. De totale omvang van de bezuinigingen op natuurbeleid is nog niet geheel te overzien. Wel is duidelijk dat dit ook van invloed is op de uitvoering van onze werkzaamheden op de Friese Waddeneilanden. Op hoofdlijnen is er geld beschikbaar voor het directe natuurbeheer zoals bv. maaien van natte duinvalleien, begrazen of bosbeheer. Surveillance en toezicht worden in de nieuwe financiële structuren maar zeer beperkt als onderdeel van zorg voor de natuur beschouwd.

Een belangrijk deel van ons werk op de eilanden heeft echter betrekking op recreatieve zaken, zoals onderhoud van fiets-, wandel- en ruitersporen, uitzichtpunten, maar ook voorlichting en educatie, cultuurhistorie en landschap en niet te vergeten communicatie. In de nieuwe financieringsystematiek vervalt het grootste deel van het budget voor deze zaken. Mede omdat er in 2011 al wat extra bezuinigd is, zijn de beheerbudgetten voor 2012 nog ongeveer gelijk gebleven aan die van 2011. Voor de jaren na 2012 is

het nog onduidelijk hoe de diverse herverdelingen en rekensommen voor de Waddeneilanden uitpakken.

Zakelijk werken

Om de zaken waarvoor veel minder geld beschikbaar is toch nog (deels) uit te kunnen voeren met behoud van kwaliteit, moet Staatsbosbeheer op een zakelijke manier de natuur gaan beheren. Dat doen we wel op een verantwoorde manier, want ons huishoudboekje moet kloppen. Dit is niet eenvoudig, want Staatsbosbeheer wil hierbij ook rekening houden met de eilander situatie. We gaan op zoek naar meer samenwerking met eilander ondernemers, bv. in de vorm van natuurarrangementen. Hierbij staan we open voor goede ideeën van buitenaf. We zullen echter nooit toegang gaan heffen voor de natuurgebieden, want de natuurterreinen die door ons worden beheerd zijn en blijven vrij toegankelijk voor iedereen.

Nieuwe natuurwetgeving

De regering heeft nieuwe natuurwetgeving in voorbereiding. De Natuurwet vangt straks drie bestaande wetten; de Natuurbeschermingswet, de Flora- en Faunawet en de Boswet. De wet kenmerkt zich door een versobering van de bescherming en versimpeling van de regels. Natuurbescherming wordt beperkt tot de verplichtingen waaraan Nederland moet voldoen in Europees verband. Veel gewonere soorten verliezen hun bescherming en er komt meer nadruk op het verband tussen economie en ecologie. We zijn blij met een vereenvoudiging van wetgeving, maar maken ons zorgen over de beduidend verminderde bescherming van de natuur.

Natuur & landschap

Vlieland hotspot voor vogelaars

Vlieland is waarschijnlijk de beste plek voor vogelaars in ons land. Nergens komen grotere concentraties wadvogels voor dan op en rond Vlieland, met het Posthuiswad/Kroon's polder gebied en de Richel als toppers. En ook voor andere trekvogels is het een hotspot.

Wadvogels

In september zijn op en rond Vlieland bijzonder grote groepen wadvogels aanwezig. Uit de gegevens van een vogeltelling in de gehele Waddenzee blijkt dat Vlieland wat aantallen betreft veruit de kroon spant. Zo zijn er maar liefst 100.000 Bonte strandlopers en 50.000 Kanoetstrandlopers geteld. Van beide soorten is dit ongeveer de helft van wat er in de gehele Waddenzee voorkomt. Daarbij kwamen nog 20.000 Rosse Grutto's en 9000 Zilverplevieren, resp. 2/3 en 1/3 van de totale aantallen in de hele Waddenzee. Hiermee is Vlieland echt de topper van de Waddenzee.

Zangvogels

En wat dacht u van Bruine boszanger, Bladkoning, Raddes boszanger en Pallas boszanger? Misschien hebt u er nooit van gehoord en nog minder vaak één gezien. Toch worden ze allemaal op Vlieland gezien. Deze vogeltjes behoren tot de kleinste zangvogels (amper 10 gram) en broeden in hoge noordelijke streken. In het najaar passeren ze vrijwel onopgemerkt samen met tienduizenden andere kleine zangvogels. Deze kleine insecteneters hebben dagelijks veel voedsel nodig. Hoe gevarieerder de natuur onderweg, hoe groter hun overlevingskansen. Veel bijzondere waarnemingen worden geplaatst op <http://vlieland.waarneming.nl/gebied/view/2851>, waar een directe ingang naar Vlielandse waarnemingen te vinden is.

↑ Bonte strandlopers en Bontbekplevieren; Vlieland is van groot belang voor tal van wadvogels

I Van boven naar onder:
Lepelaar, Eidereend, Aalscholver

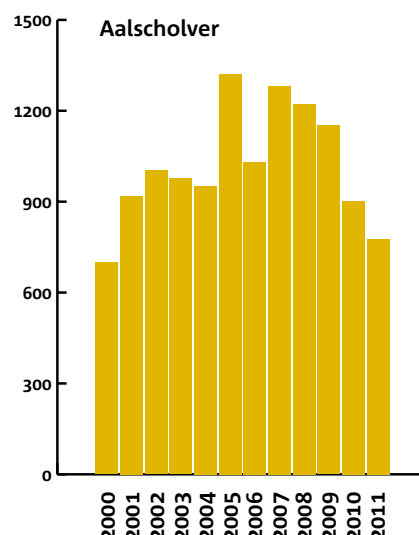
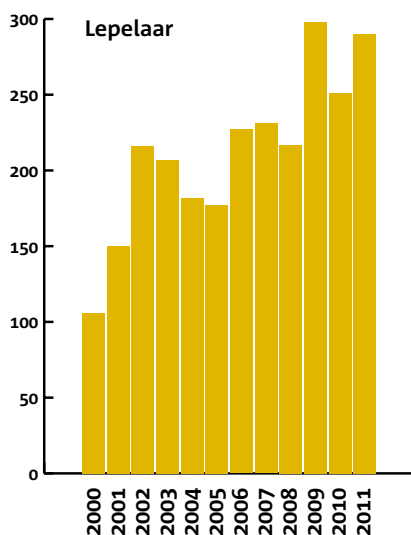
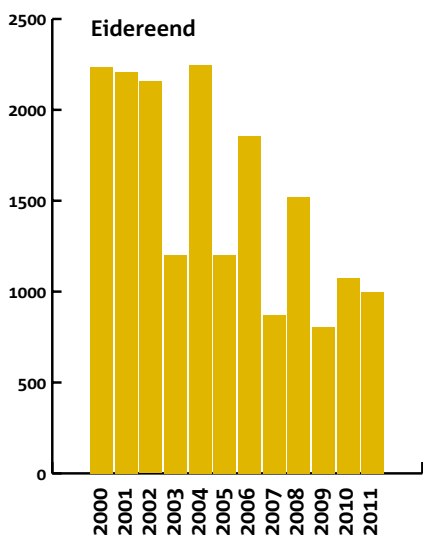
Broedvogels

Sinds 1906 broeden Eidereenden op Vlieland en sindsdien heeft het eiland zich ontwikkeld tot een van de belangrijkste broedplaatsen van de Eidereend in Nederland. Na een piek in 1960 met zo'n 4000 broedparen, ging het snel bergafwaarts. Momenteel neemt het aantal weer toe en broeden er ca. 1000 paren op Vlieland, ca. 30% van de totale Nederlandse populatie. Omdat deze vogels een groot deel van hun leven in de Waddenzee doorbrengen en ze aan het eind van de voedselketen staan, zijn het belangrijke indicatoren voor de kwaliteit van de Waddenzee. Nu er een eind is gekomen aan de overbevising op kokkels en mosselen kan de Eidereend zich herstellen. Staatsbosbeheer volgt die ontwikkeling op de voet.

De Lepelaar doet het goed in het waddenzeegebied en op Vlieland werd dit jaar met bijna 300 paar een nieuw record bereikt. Met meer dan 1300 nesten bereikte de Aalscholver zijn top op Vlieland in 2005, daarna loopt het aantal nesten wat terug. Bijzonder is dat deze soort op Vlieland als eerste de nesten op de grond bouwde. Elders zaten ze toen nog hoog in de bomen.

Broedparen overzicht

De Blauwe kiekendief verkeert in de gevarenzone. Nog niet zo lang geleden broedden er ca. 100 paren op de Waddeneilanden, waarvan op ons buureiland Terschelling alleen al 35-40 paar. Daar waren dit jaar slechts 3-4 broedparen van over. Het is dan ook verheugend dat dit jaar opnieuw een paar Blauwe kiekendieven op Vlieland heeft gebroed. En met succes! Er vlogen twee jongen uit.

Paddenstoelen

Tijdens een inventarisatie van paddenstoelen door Evert Ruiter, is langs de Polderweg de Olijfgroene aardtong ontdekt. Deze paddenstoel komt voor in voedselarme bermen en graslanden, net als de vele soorten wasplaten. Deze schrale graslanden worden daarom in de ecologie wel wasplaat-graslanden genoemd. Wasplaten zijn vaak kleurrijke paddenstoelen met wasachtige lamellen aan de onderzijde en worden wel de 'orchideeën onder de paddenstoelen' genoemd. Deze zogenoemde 'associatie van wasplaat-graslanden', werd in de jaren '80 uitgebreid beschreven door de Nederlandse mycoloog Eef Arnolds. Arnolds wees er toen al op dat zulke leefgebieden snel in aantal achteruit gaan. Door jaarlijks bermen en graslanden te maaien en het maaisel af te voeren, zorgt Staatsbosbeheer ervoor dat ze voedselarm blijven en de wasplaten, die leven van afgestorven wortels van grassen, zo een geschikte groeiplaats houden. Op Vlieland zijn zeker 12 soorten wasplaten en groeien meerdere soorten aardtongen. En nu blijkt ook de Olijfgroene aardtong hier voor te komen.

Varens

Op Vlieland komen bijzondere varens voor, waarvan een aantal een beschermd status hebben. In het beheer houden we daar rekening mee. Zo worden de Koningsvaren en het Dubbelloof voordat we gaan maaien gemarkeerd, zodat de maaimachine er omheen kan. Naderhand wordt handmatig de begroeiing rondom de varens gemaaid. Andere bijzondere varens op Vlieland zijn tongvaren en maanvaren.

Werk in uitvoering

Zorgvuldig werken

De Flora- en faunawet beschermt een groot aantal dier- en plantensoorten tegen verstoring en vernieling. Deze bescherming geldt niet alleen voor bijzondere soorten, maar ook voor de meeste algemeen voorkomende planten en dieren. Bij het uitvoeren van werkzaamheden kan men gemakkelijk in conflict komen met de wettelijke voorschriften.

Om normaal onderhoud van bos- en natuurgebieden zonder al teveel administratieve rompslomp mogelijk te maken zijn er gedragscodes opgesteld. Onder normaal onderhoud vallen werkzaamheden als plaggen, chopperen, maaien, opschonen van waterlopen en poelen, en bosonderhoud. Voordat begonnen wordt, moet een inventarisatie van aanwezige planten en dieren uitgevoerd worden. Ook moet er tijdens de uitvoering voldoende begeleiding en toezicht zijn. Zowel de aannemer als de opdrachtgever heeft hierbij verantwoordelijkheden. Op deze wijze kan al het reguliere werk gewoon doorgaan. Als er grotere ingrepen plaatsvinden of bijzondere soorten aanwezig zijn, moet een overheffing aangevraagd worden.

Op Vlieland is Carl Zuhorn aangewezen om deze werkzaamheden te begeleiden, want zorgvuldig werken is iets waarvoor Staatsbosbeheer wil staan.

LIFE Duinen

Het natuurherstelproject LIFE Duinen is afgerond. In vijf jaar is er veel veranderd en de eerste resultaten zijn zichtbaar.

Plaggen

De plagwerkzaamheden in de valleien langs het fietspad aan de binnenzijde van de zeereep, tussen paal 48 en 49, hebben voor een aantal leuke resultaten gezorgd. Knopbies en Vleeskleurige orchis, planten die op Vlieland geheel uit de oude duinen verdwenen waren zijn hier weer verschenen. Dit geeft goede verwachtingen voor ontwikkelingen in de toekomst.

Begrazing

Staatsbosbeheer Vlieland wordt bij het natuurbeheer momenteel geholpen door negen geiten, 18 Hooglanders en 54 Soay schapen. Zij houden het duinlandschap open. Medewerkers Vincent Kikstra en Herman Vogel zijn verantwoordelijk voor de verzorging en gezondheid van onze dieren.

De effecten van de begrazing rond Pad van Twintig worden vanaf de start intensief gevolgd. Regelmatig worden de veranderingen in kaart gebracht, zowel in het begraasde als in van begrazing uitgesloten gedeeltes, zgn. 'exclosures'. Uit dit onderzoek blijkt dat begrazing een positief effect op de begroeiing heeft. Bij het lage aantal grazers waarmee in 1993 werd begonnen, werd de groei van de vegetatie wel afgeremd maar treden er verder weinig veranderingen op. De dieren graasden weg wat er extra bijgroeide. Nadat het aantal grazers vanaf 2000 is vergroot, nam de vegetatiehoogte duidelijk af. De groei van bomen en struiken wordt sterk onderdrukt, waardoor het duinland-

schap zijn open karakter behoud. Ook komen er meer kruidachtige plantensoorten. In de niet begraasde exclosures is de ontwikkeling precies tegenovergesteld. Zonder begrazing zullen de duinen verder verruigen met meer hoge grassen met meer opslag van vooral Amerikaanse vogelkers en Berk.

Vanwege deze positieve resultaten stond in ons beheerplan het voornemen om het begrazingsgebied ongeveer in omvang te verdubbelen. Dit gebied bestaat uit het Kooispleklid, een zeer sterk verruigd loopduincomplex, met daar omheen uitgestrekte duinvalleien die deels waren begroeid met Cranberry's en ook vrij sterk vergrast zijn. Een deel van deze ruige begroeiing is in 2007/2008 deels geplagd, gechopperd of gemaaid om een gunstige uitgangssituatie te scheppen voor de werkzaamheden van het vee: het herstellen en in stand houden van een open, kleur- en soortenrijk duingebied. Maar toen het raster begin 2010 werd geplaatst, ontstond er weerstand op het eiland.

| Verschil in begroeiing binnen en buiten een exclosure

Herman Brink, Districtshoofd De Friese Wadden, toont begrip voor de onrust over begrazing: “De uitvoering van de begrazingsplannen heeft de Vlielanders overvallen. We hadden als Staatsbosbeheer zorgvuldiger moeten zijn in de communicatie. Samen met de eilanders gaat

Staatsbosbeheer bekijken hoe we de vergrassing in de duinen het best tegen kunnen gaan. Ons uitgangspunt is om de eilanders te blijven betrekken bij het beheer en gezamenlijk tot oplossingen te komen.”

In 2010 is de uitvoering van de begrazing stilgelegd. De bestelde Hooglanders zijn afbesteld en in 2011 is het raster weggehaald. Staatsbosbeheer gaat met een schone lei proberen in samenspraak met de klankbordgroep Natura 2000 en de bevolking nieuwe voorstellen te formuleren, waarbij de komende jaren alleen tijdelijke rasters en geiten ingezet worden.

Saaie bossen of orchideeënparadijs?
Op Vlieland is ca. 285 ha. bos aangeplant, het meeste begin vorige eeuw. Op de drogere duinen zijn hiervoor in het begin alleen maar dennen geplant, later werden ook wel loofbomen mee geplant. Maar nog steeds bestaat ca. 75% van de bossen uit dennenbos en de rest uit loofbos. Om meerdere redenen wil Staatsbosbeheer in de toekomst toewerken naar een groter aandeel loof- en gemengde bossen. Ook in het nieuwe Natura 2000 beheerplan is dat aangegeven. Dat gaat niet van het ene op het andere jaar; het is een zaak van langere adem en vergt een zorgvuldige voorbereiding en beheer. Overal omvormen naar een ander bos is ongewenst en vanwege de hoge, droge groeiplaatsen ook niet mogelijk. Bovendien zien we de eenvormige dennenbossen ook als onderdeel van de landschapsgeschiedenis en cultuurhistorie van het eiland.

Los daarvan, juist in deze dennenbossen groeien bijzondere plantensoorten zoals de Dennenorchis en de Kleine keverorchis. Die komen maar op enkele plaatsen in ons land voor. Daarom besteden we ook aandacht aan het in stand houden van geschikte groeiplaatsen voor deze zeldzame planten. En die twee belangrijke zaken sluiten vrijwel naadloos op

elkaar aan. De bosgedeeltes die als ‘saaie dennenbos’ blijven bestaan, zo’n 125 ha, liggen vooral in het bosgebied rond het dorp. In 2010 is een opzet gemaakt voor het toekomstig bosbeheer, waaronder ook de omvorming tot gemengd bos. Dit plan wordt nu in de klankbordgroep Natura 2000 en op de informatieavonden Bosbeheer met de eilanders gedeeld.

Herstel mosselbanken

In de Waddenzee is veel veranderd en meestal niet ten goede. Zo zijn vrij recent vrijwel alle natuurlijke kokkel- en mosselbanken weggevisd. Spontaan herstel vindt nauwelijks plaats. Over het waarom is nog maar weinig bekend.

! Olijfgroene aardtong; een bijzondere paddestoel

Met het onderzoekproject 'Waddensleutels' wordt getracht te doorgronden hoe het ecosysteem in de Waddenzee nu functioneert en op welke wijze herstelmaatregelen succesvol uitgevoerd kunnen worden. Een van de onderdelen is het onderzoek naar herstel mogelijkheden van mosselbanken. Dit voorjaar zijn op drie plaatsen in de Waddenzee, bij Schiermonnikoog, Ameland en Terschelling proefvakken aangelegd. Een van de experimenten was het uitzaaïen van jonge mossels op een ondergrond van kokosmatten waarop ze zich vast kunnen hechten. Het project wordt gefinancierd door het Waddenfonds; Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten participeren in dit project. Meer weten? Zie www.waddensleutels.nl

Vooruitblik

Voor 2012 heeft Staatsbosbeheer Vlieland de pijlen gericht op de volgende doelen:

- Een start met geitenbegrazing binnen tijdelijke rasters
- Minder regelgevende borden en meer informatieve borden plaatsen
- Planontwikkeling voor meer mogelijkheden voor natuurbeleving van de Kroon's polders
- Een plan voor de ontwikkeling van een ATB-route op het eiland
- Uitwerking van een plan voor de toekomstige bosontwikkeling

Gastheerschap en voorlichting

In 2010 en 2011 hebben we ons ingespannen om de communicatie te verbeteren. Omdat we het van groot belang vinden om laagdrempelig in contact te zijn met verschillende belanghebbenden, hebben we ons ook in de digitale wereld begeven.

De digitale wereld

Weblog

Dit jaar hebben we op alle eilanden een eigen weblog opgestart. Op het weblog van Staatsbosbeheer Vlieland (www.staatsbosbeheervlieland.wordpress.com) plaatsen we sinds 1 mei 2011 nieuws over dagelijkse werkzaamheden, over opvallende zaken uit de natuur en we geven een toelichting over op handen zijnde en lopende projecten. Er verschenen in 2011 zo'n 85 berichten, waaronder uitvoerige informatie over bosbeheer en brandhoutverkoop. Het weblog werd in de eerste 8 maanden ongeveer 12.000 keer bezocht, met gemiddeld ca. 60 bezoeken per dag. U kunt zich abonneren op de nieuwsberichten en u kunt alle mogelijke vragen stellen en opmerkingen plaatsen. Binnen een week krijgt u hier een reactie op.

| festival Into the Great Wide Open, een evenement in de natuur van het eiland

Twitter

Daarnaast is de beheereenheid Vlieland gaan twitteren via www.twitter.com/Boswachtervlie. Via dit microblog kunt u de belevenissen van Staatsbosbeheer medewerkers volgen. Alle berichten op het weblog worden ook via @Boswachtervlie aangekondigd.

Gastheer

Op de drie Waddeneilanden ontvangen we jaarlijks ongeveer 1 miljoen gasten, goed voor meer dan 6 miljoen dagbezoeken. Als gastheer wil je goed voor je gasten zorgen; voor de bezoekers van de natuurgebieden en ook voor de dieren en planten die er leven. Daarom zijn we regelmatig buiten om een oogje in het zeil te houden en minstens zo belangrijk om bezoekers te informeren of hulp te verlenen. Ongeregeldheden worden gerapporteerd. Afgezet tegen het aantal bezoekers kan geconcludeerd worden dat het overgrote deel zich een voorbeeldig gast toont. De rapportages geven aan dat er op Vlieland, Terschelling en Ameland in 2010 1.245 keer actie nodig was verdeeld over ruim twintig verschillende vormen. Veruit de grootste categorieën betreffen loslopende honden en gemotoriseerd verkeer, samen goed voor ca. 70 % van de meldingen. In veruit de meeste gevallen kon volstaan worden met een mondelinge of schriftelijke waarschuwing. Voor ernstige of

I Lange palen op Lange Paal; het nieuwe sanitairgebouw

herhaaldelijke overtredingen is proces-verbaal opgemaakt. Dit was slechts 85 keer (minder dan 7%) het geval. De meeste vielen in de categorie gemotoriseerd verkeer; dit veroorzaakt de meeste gevaarlijke of hinderlijke situaties voor onze gasten.

Kampeerterein Lange Paal

Onze medewerkers Frederika Breijer en Anke Bruin vervullen een belangrijke rol als gastvrouw van 'puur' kampeerterein Lange Paal. De camping heeft dit voorjaar een nieuw sanitairgebouw en informatiepanelen gekregen in stijl met de andere campings van Staatsbosbeheer. Bezoekers en eilanders prijzen de toepassing van 'lange palen' rondom het gebouw, niet wetende dat dit bij de huisstijl hoort.

Activiteiten en excursies. Naar buiten!

We willen alle eilanders, en vooral de kinderen, graag mee laten genieten van de gewone en ongewone dingen in de natuur op Vlieland.

Picknick

In het kader van goede contacten met de 'buren' organiseerden we voor alle inwoners van Vlieland een 'Naar buiten' picknick bij Lange Paal. Ruim 90 Vlielanders waren hier half mei op afgekomen. Het weer hield zich aardig en iedereen had het naar de zin. Er werd gegeten en gedronken, gepraat en gelachen. De kinderen – en een enkele oudere – hebben zich vermaakt met de spelletjes: denappelcroquet en denappel versieren.

Natuureducatie

'Woordvoerders van de natuur' is een educatief project dat Staatsbosbeheer samen met het IVN heeft ontwikkeld voor de groepen 7 en 8 van de basisscholen. Er zijn verschillende programma's, die zich afspelen in verschillende gebieden. Elk programma bestaat uit drie onderdelen: een voorbereiding in de klas, een dag(deel) in het veld en een presentatie na afloop. Op Terschelling was al ervaring opgedaan met het programma De Noordzeekust. Dat programma is ook op Vlieland gebruikt.

Nadat in juni was proefgedraaid met de basisschool uit Halle, de school waarmee de leerlingen uit groep 7 en 8 elk jaar een uitwisseling hebben, is op Vlieland het programma 'Woordvoerders van de natuur' gedraaid met basisschool De Zeester.

Reactie: 'dit is voor herhaling vatbaar,' was wat menigeen na afloop zei.

I Naar buiten; picknick op Lange Paal

I Wordvoerders voor de natuur; kinderen onderzoeken het strand

Na een oproep thuis waren hulpouders in groten getale met de kinderen meegekomen.

De kinderen waren enthousiast. Tot het laatste moment waren ze met zoekkaarten, windmeter of zandzeef in de weer om de Noordzeekust te ontdekken. De presentatie na afloop was een succes. Aan massaal toegestroomde familieleden toonden de leerlingen in De Noordwester hun kunsten en vondsten. Naast natuur kwamen ook veel andere belevingen in beeld en de leerlingen hebben zeer zeker wat opgestoken van het programma. Leerlingen, leerkrachten en familieleden waren enthousiast. En dat was de bedoeling.

Braderieën

Staatsbosbeheer heeft deze zomer op drie de braderieën een stand gehad. We presenteren

den informatiefolders en uitgaven van Staatsbosbeheer en verkoopartikelen uit het assortiment voor bezoekerscentra. Bezoekers werden uitgenodigd hun kunsten te vertonen bij twee natuurbehoudsspellen. Vooral het 'Dennenappel meppen' was populair: proberen met een hamer een zeedenappel zo ver mogelijk een glop in te slaan. Pieter Schaper had van berkenhout prachtige hamers gemaakt. De denappels waren met hulp van buurtkinderen in het bos verzameld. De winnaars kregen een excursie aangeboden, exclusief voor hun gezin. Het andere spel was een 'Blotevoetenparcours'. Geblindevoet en blootsvoets stapten de bezoekers door vier verschillende soorten ondergrond: sparappels, dennenschors, dennennaalden en zeewier. Vooral die laatste was griezelig en verrassend moeilijk te raden.

Reactie: 'wat doen jullie leuke dingen voor de kinderen.'

'Ik hoor van mijn schoonmoeder dat ze heeft genoten van de presentatie.'

Belangstelling excursies

We hebben de indruk dat de belangstelling voor (meer traditionele) natuurexcursies afneemt, niet alleen op Vlieland, maar ook op andere plaatsen. In overleg met Informatiecentrum De Noordwester hebben we daarom een aantal nieuwe, meer op beleving en ontdekking gerichte excursies geïntroduceerd. Ook werd het minimum aantal deelnemers geschrapt. Helaas hebben beide veranderingen er niet toe geleid dat het aantal deelnemers is toegenomen. Het aantal excursies en deelnemers is ten opzichte van 2010 zelfs afgenomen.

Jaar van de bossen

Het jaar 2011 is door de Verenigde Naties uitgeroepen tot het 'Jaar van de Bossen'. De VN wil hiermee mensen wereldwijd meer bewust maken van het belang van duurzaam beheer en duurzame instandhouding en ontwikkeling van alle typen bos op aarde. Voor Staatsbosbeheer was dit Jaar van de Bossen een prachtige aanleiding om wat meer te vertellen over het 'boswerk'. Er zijn drie informatieavonden georganiseerd

voor de kopers van brandhout en op het weblog zijn berichten geplaatst over bosbeheer. Een medewerker van Husqvarna verzorgde op ons verzoek een training voor motorzaaggebruik en –onderhoud. En zeker zo belangrijk, ook de veiligheidsaspecten kwamen aan bod. Dit werd mede mogelijk gemaakt door bijdragen van Rederij Doeksen, de gemeente Vlieland en de vrijwillige brandweer. Na afloop bleek dit totaal pakket aan zaagactiviteiten heel positief te zijn ontvangen.

Into the Great Wide Open

Voor Vlieland is het festival Into the Great Wide Open een evenement waarmee het eiland zich goed kan profileren. Onze beheerder Erik Saaltink wordt al in een vroeg stadium bij de voorbereiding betrokken. Zo zijn allerlei zaken goed afgestemd. Onze rol bestaat vooral uit contact leggen, onderzoeken, faciliteren en bijsturen waar nodig. Ook de vergunningverlening wordt gecoördineerd, zodat alle partijen goed op de hoogte zijn van de stand van zaken. Het organiseren van een groot evenement is niet

| Training veilig motorzaaggebruik

| Veiling van Vlielandse cranberries ten behoeve van de Stichting Tekenbeten

zonder risico. Daarom wordt vooraf een ecologische rapportage gemaakt over de mogelijke effecten op de eilander natuur. Op basis daarvan worden de locaties uitgezocht waar de voorstellingen plaatsvinden. Tijdens de uitvoering houden we een oogje in het zeil om te zorgen dat de natuur niet te lijden heeft en er niets onnodig vernield wordt. Soms moeten we bijsturen, maar gelukkig blijkt er in overleg altijd veel mogelijk.

En verder

- Werkten we mee aan een film in het duin: in een duinpan achter het dorp is een filmvoorstelling georganiseerd door Podium Vlieland.
- Heeft de Vlielandse Cranberry Company met vmbo-leerlingen in het duin bij het Posthuys cranberry's geplukt met onze medewerking. De bessen werden in een houten vaatje verpakt en per opbod in de Dorpsstraat verkocht ten bate van de Stichting Tekenbeten.

- Is op de Landelijke Natuurwerkdag met hulp van veel vrijwillige handen de poel ten noordoosten van Eureka opgeschoond. Daardoor weten we nu zeker dat het hier om een drinkpoel gaat uit de tijd voor WO2, toen daar omheen nog weilanden lagen.
- Werden er op een late Boomfeestdag duizenden boompjes geplant rond het nieuwe pompgebouw van Vitens.

Maatschappelijke verankering

Vanzelfsprekend heeft Staatsbosbeheer Vlieland regelmatig overleg met het gemeentebestuur. Ook met andere organisaties stemmen we af, zoals Rijkswaterstaat, Defensie, Stichting Noordwester, etc. Voor 2012 zou Staatsbosbeheer graag met de gemeente een Beheeroverleggroep oprichten, waarin allerlei zaken op het eiland besproken worden die de inwoners aangaan.

Ontwikkelagenda op de wadden

Staatsbosbeheer is al langere tijd in overleg met de gemeenten Texel, Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog over de ontwikkelagenda. We werken in de ontwikkelagenda aan gezamenlijke ideeën over een bijdrage aan de sociaaleconomische ontwikkeling op de eilanden met behulp van de natuurgebieden en activiteiten van Staatsbosbeheer.

De ontwikkelagenda dient verschillende doelen. Allereerst proberen we met de gemeente gezamenlijk beleid te ontwikkelen richting erfpachters. Dit geeft hen duidelijkheid en zekerheid. We streven hierbij naar een situatie waarin één loket volstaat. Zo worden de regels en afspraken overzichtelijk en voorspelbaar. Bijzondere voorwaarden of gebruiksbependingen voor erfpachters laten we zoveel mogelijk opnemen in de uitwerking van bestemmingsplannen.

Ten tweede maakt de ontwikkelagenda het gemakkelijker om structurele ruimtelijke oplossingen te vinden. Als we afspraken maken over de ruimtelijke ontwikkeling voor de langere termijn, hoeven we niet meer over elke afzonderlijke kwestie te overleggen.

Ten derde draagt de ontwikkelagenda bij aan een balans tussen natuur enerzijds en sociaaleconomische ontwikkeling anderzijds. Beide ontwikkelingen zijn belangrijk en waardevol. Staatsbosbeheer en gemeenten kunnen elkaar

vaker tot nut zijn dan we nu soms denken. Het ITGWO-festival is daar een prachtig voorbeeld van: samen met andere partijen kijken naar kansen en die benutten.

Onderwerpen waar gezamenlijk overleg over plaatsvindt zijn onder andere: welke gronden zijn nodig voor een goede sociaaleconomische ontwikkeling gezien de structuurvisies van de gemeenten; op welke wijze kunnen maatschappelijke organisaties (bv sport) op erfpacht een duurzaam perspectief geboden worden; hoe kunnen de activiteiten en recreatievoorzieningen van Staatsbosbeheer nog beter bijdragen aan het toeristische product; welke verbetering in de verdeling van het beheer van wegen en paden is er per eiland mogelijk. Tot slot wordt ook nagedacht hoe in de toekomst het structurele overleg over het beheer van de natuurgebieden beter vorm gegeven kan worden.

De gesprekken tussen Staatsbosbeheer en de gemeente Vlieland hebben tot resultaat geleid, maar de afwikkeling van deze overeenkomst en de behandeling van de erfpacht door de Tweede Kamer laat lang op zich wachten. Op Vlieland resulteert dit in onzekerheid over de toekomst. Er komen veel vragen binnen over de erfpacht voor nog uit te geven percelen op het bedrijventerrein.

| Posthuiskwelder

Mensenwerk

Personeel

Gerrit Wierda vierde dit jaar dat hij 25 jaar bij Staatsbosbeheer in dienst is, waarvan 11 jaar op Vlieland. Hij kreeg een speldje uitgereikt door Erik Saaltink. Gerrit blijft in 2012 nog 1 dag per week voor Staatsbosbeheer op Vlieland werken. In 2011 werkte Elsje de Ruijter voor Staatsbosbeheer Vlieland als projectmedewerker Voorlichting & Educatie. Zij heeft veel werk verzet, het beheerteam zal alle zeilen moeten bijzetten om haar werk in 2012 te kunnen overnemen.

Het onderkomen van Staatsbosbeheer Vlieland is aan vervanging toe. Ondanks een renovatie in 1994 voldoet het niet meer aan de huidige eisen.

Ander werk, andere vaardigheden
Geleidelijk aan is het werk van onze medewerkers veranderd. De vroegere 'bosarbeider' deed vooral zelf veel zwaar uitvoerend werk.

Tegenwoordig worden onze veldmedewerkers geconfronteerd met veel vragen van bezoekers en worden ze steeds meer ingezet bij de begeleiding van het veldwerk. Om in te spelen op deze veranderende omstandigheden heeft het opleidingsinstituut Helicon een speciaal op de eilanden toegespitst trainingsprogramma opgesteld.

Vijftien Staatsbosbeheer medewerkers van Vlieland, Terschelling en Ameland hebben de afgelopen twee jaar een intensieve Opleiding Bos en Natuur gevolgd en succesvol met een certificaat of diploma afgesloten. Voor specifieke onderwerpen zoals bijvoorbeeld de waterhuishouding op de wadden werden gastdocenten uitgenodigd. Naast soortenkennis van bijzondere planten en dieren kwamen o.a. landmeten en het schrijven en beoordelen van werkplannen aan bod. Communicatie, presentaties en gastheerschap ontbraken vanzelfsprekend niet in de opleiding die sterk op de dagelijkse praktijk gericht was. Naast binnen zitten en huiswerk

| Opleiding met succes afgerond

doen was er veel ruimte voor buitenactiviteiten. Je bent toch niet voor niets veldmedewerker. De diploma-uitreiking vond plaats op een feestelijke, doch stormachtige dag, aan boord van de MS Waddenzee. De gediplomeerden werden toegesproken door de directeur van Staatsbosbeheer Chris Kalden. Daarbij benadrukte hij het belang van regelmatige bijscholing in onze organisatie.

Bedrijfshulpverlening

Net als ieder ander bedrijf heeft Staatsbosbeheer een zorgplicht inzake de ARBOwet. In een aantal opzichten zijn we afwijkend van andere bedrijven. Veel van onze medewerkers verrichten hun werk alleen, op afgelegen plaatsen en/of geïsoleerde omstandigheden. De gebruikelijke hulpverleningstrainingen voldoen hiervoor niet. Om te voldoen aan de voorschriften betreffende bedrijfshulpverlening hebben onze medewerkers deelgenomen aan een cursus Hulpverlener Geïsoleerde Arbeid (HGA)

Vrijwilligers

Dit jaar was Staatsbosbeheer op Vlieland graag van start gegaan met een groepje vrijwilligers. Het eiland leent zich uitstekend voor het overdragen van taken aan een groep enthousiaste, betrokken mensen. Hoewel het enthousiasme voor de Natuurwerkdag groot was, is het nog niet gelukt een vaste groep vrijwilligers bijeen te krijgen. We hopen dat we volgend jaar gemotiveerde eilanders kunnen vinden die de handen uit de mouwen willen steken en mee willen helpen Vlieland bijzonder te houden.

| Vrijwilligers aan het werk tijdens de Natuurwerkdag

**Wij wensen u een Natuurrijk 2012!
Anke, Carl, Elsje, Erik, Frederika, Gerrit,
Pieter, Vincent, Herman en Herman.**

Meer weten

Wilt u meer weten over de mogelijkheden om met Staatsbosbeheer een partnership aan te gaan? Heeft u concrete plannen waarbij u graag van het advies van Staatsbosbeheer gebruik zou willen maken? Of wilt u eens met ons van gedachten wisselen over mogelijke nieuwe projecten? Neemt u dan contact met ons op of kijk op www.staatsbosbeheer.nl voor actuele informatie.

Staatsbosbeheer Regio Noord
Trompsingel 1 | 9724 CX Groningen
Postbus 333 | 9700 AH Groningen
T 050-7074444 | F 050-7074444

www.staatsbosbeheer.nl

MIX
Papier van
verantwoord
herkomst

FSC® C020964

© Staatsbosbeheer | december 2011
Tekst: Staatsbosbeheer | Fotografie: Staatsbosbeheer, Guyot
duQuesnoy, Silvester Kok, Brent Kok, Evert de Ruiter, Frans Vos |
Tekeningen: Eke van Mansvelt |
Vormgeving Studio Eke van Mansvelt **bn**

Staatsbosbeheer Vlieland
Dennenlaan 4 | 8899 BM Vlieland
T 0562-451304
www.staatsbosbeheer.nl

